

ЕМПП инструментариум № 14

Общностно ориентирана полицейска дейност в

Европейския съюз днес

Резюме

Настоящият инструментариум е съвместна публикация на Европейската мрежа за превенция на престъпността (ЕМПП)/Агенцията на Европейския съюз за обучение в областта на правоприлагането (CEPOL) и се различава от останалите съществуващи наръчници относно общностно ориентираната полицейска дейност (ООПД). В него са представени **редица актуални добри практики** от държавите — членки на ЕС по отношение на ООПД. Този инструментариум има за цел да **помогне** на определящите и прилагащите политиките лица, по-специално **началниците и висшите ръководни кадри в полицейските организации**, да изградят успешна стратегия за ООПД. Специалистите в областта акцентират сериозно върху значението на стратегическия ангажимент с концепцията за ООПД. **Австрия**, като председателстваща ЕМПП, **насочва вниманието** към ООПД на европейско равнище чрез Виенския процес и, като председателстваща Съвета на ЕС, чрез представяне на темата на неофициални заседания на Постоянния комитет за оперативно сътрудничество в областта на вътрешната сигурност и на Съвета по правосъдие и вътрешни работи.

Счита се, че ООПД е от значение за всички държави — членки на ЕС и **се прилага широко в целия ЕС**, макар и в различна степен и под различни форми. Въпреки че концепцията за ООПД продължава да се развива, като води до положителни резултати за обществеността и полицейските служби, **нейното дефиниране остава предизвикателство**. Тя е известна със своите многобройни и понякога противоречащи си определения. Това важи особено в **европейския контекст**, тъй като ООПД се прилага по различни начини в ЕС. За справяне с въпросното предизвикателство се обърнахме към свързания с ООПД проект „Unity“ в рамките на програмата „Хоризонт 2020“, който отчита същия проблем. Независимо от множеството определения и различните подходи, изследователите са намерили общи елементи. Като взема предвид тези елементи във връзка с други резултати от научни изследвания, „Unity“ създава обща рамка за идентифициране и проучване на ООПД в Европа. Рамката е озаглавена **„Шестте стълба на ООПД“**:

- изграждане на доверие;
- отчетност;
- споделяне и обмен на информация;
- насоченост към местните нужди;
- сътрудничество;
- превенция на престъпността.

Посредством анализ на актуалната информация от литературата и задълбочено обсъждане с експерти в областта идентифицирахме **важни фактори за успешното прилагане на ООПД**. С помощта на научните познания и опита в тази област изготвихме ясни и разбираеми насоки под формата на **10 основни принципа**.

1. ООПД е **неразделен компонент на една по-обща държавна система**. Полицейските организации не действат изолирано, а са част от по-обща рамка и зависят от различни видове подкрепа от осъществяващите надзор държавни органи. Ето защо е важно политиките и определящите политиките длъжностни лица да са запознати с ООПД, да обменят съответната информация, да обезпечат полицейската организация с ресурсите, необходими за успешното прилагане на такава дейност, и да предоставят на други държавни институции нужния мандат за участие в подхода за ООПД.
2. ООПД е **ангажимент**. Този ангажимент включва промяна в стила на управление и е свързан с намаляване на съпротивата на полицейската култура спрямо промени и постигане на по-широка осведоменост за условията, при които работят полицейските служители. Ако подходът за ООПД не се възприеме от цялата полицейска организация, той ще бъде просто придатък към една реактивна полицейска практика, който няма да доведе до очакваните резултати. ООПД следва да се разглежда като по-ефективен от гледна точка на времето и усилията начин на работа, а не като допълнителна задача, която полицията трябва да свърши.
3. За ООПД е необходимо **качествено измерване**. Приемат се все повече свързани с общността показатели, например общностната безопасност, усещането за страх и исканията за предоставяне на услуги. Трябва да бъдат въведени качествени критерии, като нива на обществена удовлетвореност и обществено сътрудничество, както и устойчивост на общностните проекти, които да имат приоритет пред количествените критерии. Полицейските служители, които искат да придобият нови умения, трябва да бъдат насърчавани, например като им се предоставят възможности за професионално израстване, а постиженията им бъдат официално признати.

4. Налице е **ново поколение проекти за ООПД**, които **разчитат на използването на технологии**. Научните изследвания подчертават колко е важно да се използват такива основаващи се на ИКТ инструменти, които да улеснят комуникацията и взаимодействието, а не да ги заменят. Освен това не бива да се забравя, че първостепенната цел при използването на тези инструменти е да се подобри комуникацията и взаимодействието между полицията и обществеността, а не да се събира разузнавателна информация.
5. Полицейските служители трябва да бъдат **надлежно обучени** за извършване на ООПД. CEPOL разглежда обучението и образованието като две отделни понятия. Успехът на ООПД зависи в по-голяма степен от образователния статус на съответните полицейски служители, отколкото от нивото на полученото обучение. Като се има предвид това разграничение, определихме пет целеви групи, които трябва да получат обучение или образование: длъжностни лица, полицейски ръководители/управленски кадри, служители в звена за ООПД, обикновени полицейски служители и общности.
6. ООПД трябва да е винаги **местно интегрирана** и адаптирана към местните условия и социален контекст. Проучването показва, че социалният контекст оказва значително въздействие върху съдържанието, тълкуването и прилагането на полицейските практики. В регионите, в които е съществувало недоверие, възстановяването на доверието може да отнеме десетилетия. Следователно ООПД следва да се разглежда като част от един по-широк процес на преориентиране от полицейски сили към полицейски услуги, в който полицията работи за общността и в нейните рамки.
7. **Присъствието и познаването** на полицията са изключително важен аспект на ООПД. От съществена важност е да се осигури достатъчно време, през което общността да опознае полицейските служители, а самите служители да разберат как функционира общността. Опознавателният контакт между полицията и гражданите е от ключово значение за качеството на техните взаимоотношения.
8. Полицията трябва да **се запознае и справи с местните нужди**. Ориентираният към решаването на проблеми подход, който цели структурно намаляване на престъпността и повишаване на безопасността, е съществен аспект на ООПД. За запознаване с местните нужди е важно да се избягва едностранчивата гледна точка при събирането на информация за проблемите на съответната общност. От голямо значение за справянето с местните нужди е да се установят основните причини за възникването на проблеми и вниманието да се съсредоточи върху повтарящи се модели на инциденти, при което случаите да се разглеждат не изолирано, а като група от проблеми.

9. **Съвместно изграждане на сигурност** е налице тогава, когато различни участници работят заедно за постигането на обща визия за сигурността. Сътрудничеството на полицията с гражданите с цел решаване на проблеми може да намали усещането за липса на ред, а също да повиши доверието към полицията и възприемането за нейната легитимност. Необходимо е междуправителствено сътрудничество, тъй като решаването на общностните проблеми е задача, която изисква участието на всички имащи отношение държавни агенции в тясно сътрудничество. Ако гражданите и другите участващи страни поемат по-голяма отговорност в съвместния подход към сигурността, ще се даде възможност на полицейските сили да концентрират ресурсите си върху други основни задачи.
10. **Двупосочната комуникация** между полицията и обществеността трябва да се насърчи. Ефективната, адекватна и навременна комуникация е жизненоважна за успешния подход за ООПД. ООПД трябва да обхване редица новаторски подходи, за да достигне до трудно достъпни целеви групи с нисък социален капитал. Важно е също така концепцията за ООПД да се разясни на обществеността на разбираем език, като се акцентира върху инициативите за ООПД в съответната общност, ролята на самите граждани в ООПД и какво могат да очакват те. Проучването сочи, че хората, които са добре информирани, обикновено имат по-положително мнение за полицията.

Концепцията за **ООПД се внедрява в отделните държави-членки на Европейския съюз**, но под различни форми, с различно тълкуване и различна формулировка. Все още няма общо разбиране за ООПД на паневропейско равнище, да не говорим за единен европейски подход. По същество, за постигане на обща **европейска визия относно ООПД** са необходими адекватни ресурси: а именно, достатъчно време и ресурси, за да се използват всички релевантни научни публикации в целия ЕС, да се привлекат подходящи съветници и да се включат мненията на съответните общности.

Нещо повече, трябва да се положат допълнителни усилия, за да **се установи и мобилизира пълният потенциал на ЕС** и неговите познания и опит по отношение на ООПД. На първо място, препоръчително е да се постигне съгласие относно правила за наименоуване, които да се използват в рамките на ЕС. На второ място, езиковото многообразие в ЕС е източник на културно обогатяване; при все това то същевременно създава пречки пред споделянето на съществуващата информация в ЕС. Необходими са допълнителни усилия за превод на съответните материали (например резюмета на свързани с темата проучвания и доклади), така че знанията да се разпространят по-широко в ЕС.

Надяваме се, че **началниците и висшите ръководни кадри в полицейските организации**, както и други определящи и прилагащи политиките лица ще използват този инструментариум, за да изградят успешни стратегии за ООПД. Политическата и организационната ангажираност са от голямо значение, защото въвеждането или подобряването на ООПД изисква структурна и културна промяна в полицейските организации.

Накрая, следва да се обсъди въпросът до каква степен ООПД има място в един по-широк Съюз за сигурност. Тази концепция може да притежава потенциала да допринесе значително за Съюза за сигурност и следва да бъде разгледана в светлината на подобна възможност.